

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem

Szerző dezs

A barokk kiemelkedő alakja, nemzeti irodalmunk egyik büszkesége Zrínyi Miklós. Politikus és hadvezér volt, a literatúrával csak mellékesen foglalkozott. Hadvezéri sikereire, török elleni harcaira volt elsősorban büszke, hírnevét mégis írói művészete örökítette meg igazán. Költői pályája nem az eposz megírásával kezdődött. Első alkotásainak megírására szerelme, Draskovich Mária ihlette. A versekben Viola néven megszólított hölgygel később házasságot is kötött. Majd a délvidéket a török elleni harcok bázisává igyekezett kiépíteni, s közben hadtudományi tanulmányokat folytatott. Barokk vonások a Szigeti veszedelemben 1, Nyelvi, stiláris gazdagság 2, Monumentalitás, mely a műfajválasztás tekintetében is megfigyelhető. Az eposz nagy terjedelmű, rengeteg szereplőt és nagyszabású hőseket vonultat fel. Lényeges, hogy a költő a várvédelmet nemcsak a török-magyar, hanem a török s az egész keresztény Európa világméretű eseményeként ábrázolta. Hosszú, tekervényes körmondatai, részletező hasonlatai is a barokk monumentalitást bizonyítják. Csataleírásban is a méretek felnagyítását alkalmazza (török sereg félelmetes ereje, nagysága, a magyarok erkölcsi fölénye stb.) 3, Mivel a barokk az ellenreformáció stílusa, a vallásos érzület is kimutatható a Szigeti veszedelemben. Az initiatio Christi, Krisztus megváltásának jelenetét ismétli meg. Zrínyit, a nemzeti hőst, Krisztus katonájaként mutatja be, vele imádkozás közben találkozunk a 2. énekben: Zrínyi egy hajnalban, az mint volt szokása, | Valamikor hajnalnak volt hasadása, | Az szent feszület előtt térden áll vala, | S így kezdé könyörgeni az ű szent szája . A költő csodás elemeket előszeretettel alkalmaz - pld. az ima után a kereszt meghallgatja Zrínyi szavait: Ím az te könyörgésedet meghallgattam, | Az te buzgó szüvedet mind általláttam. . A mű végén az anyagi légió elűzi a pokolbeli lelkeket és a hősök lelkét a mennybe szállítja. 4, Politikai szándéka: mozgósítás a török ellen. Zrínyi e művében fogalmazza meg felismerését, hogy a magyarság nem számíthat segítségre, saját erejéből, nemzeti összefogással képes megszabadulni a török seregektől. 5, Szándékos illúziókeltés jellemzi, a csodás elemeket hihetővé teszi, valóságosvá váltja: a vereséget győzelemként mutatja be (paradoxon elem): a védősereget győztesként tünteti fel a várat elfoglaló ellenséggel szemben, de a történelmet nem hamisítja meg. 6, Festői látásmódjával nemcsak az illúziókeltést, hanem a monumentalitást is szolgálja. Pld. a szultán külső jellemzése: fantáziát tágító (idézni könyv 28/ 36-37), érzelmeket fakasztó képekkel jellemez s a tényanyagok reális adagolásával szoktatja hozzá a valóságos elfogadásához. 7, Különböző műfaji elemeket kever: Lírai: elmékedések, dalszerű betét, pld. a 3. énekben: Szkender bég és Rézmán kávézik közben egy fiú lantozik. Lírai reflexió: pld. 12. ének Cumillea halála, Delimán örvongése. Könyv. 155. Epikai: leíró jellegű részletek, elbeszélések, seregjellemzések. Könyv. 20. Drámai: párbeszéd jelenetek, dialógusok - 3. ének eleje - konfliktushelyzetek pld. Deli Vid és Delimán párbajának során Kulcs helyzetekben szónoklatokat alkalmaz, így a retorikus hangnemet jeleníti meg, pld. Zrínyi buzdító beszéde az eskütétel előtt könyv 57. 5. ének. 8, Mivel a barokk nem az értelemre, hanem az érzelmre akar hatni, festői képeket, túldíszített jelzőket használ - basa jellemzése (könyv 28.). Sokoldalúan hangulatteremtő, hangulatfestő kifejezésekkel jellemzi hőseit, érzéki hatású metaforákat, pompázó jelzőket és bizarr akusztikájú verselési formákat alkalmaz - basa külső és belső jellemzése (könyv 28.). 9, Ellentétek, kontrasztok és párhuzamok fedezhetők fel a jellemzésekben: a török tábor megosztottsága, egymást pusztító ellenségeskedése ellentétben áll a magyarok egységével, önfeláldozó hitvesi szeretetével. A pokol-menny ellentéte a mű elején és végén. 10, Tudatos szerkesztettsége, a számmisztika jellemzi. Zrínyi tudatosságára vall, hogy az eposz 15 éneke összesen 1566 strófából áll: utalás a szigetvári ostrom évére.